

30.1.2015

TEATIS LIIKMETELE

Teema: Petitsioon nr 2554/2013, mille on esitanud Hispaania kodanik Inaki Albin Diaz puuetega inimeste juurdepääsu kohta raudteetransporditeenustele Hispaanias

1. Petitsiooni kokkuvõte

Petitsiooni esitaja kaebab probleemide üle, mis seonduvad puuetega inimeste juurdepääsuga raudteetransporditeenustele Hispaanias. Petitsiooni esitaja väitel ei ole Hispaania raudteettevõtte RENFE rakendanud puuetega inimeste suhtes tõhusat liikuvuspoliitikat, eriti seoses tõsteplatvormide paigaldamisega, et võimaldada juurdepääsu vagunitele. Petitsiooni esitaja arvates ei ole see kooskõlas Euroopa Komisjoni 15. novembri 2010. aasta teatisega „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas” (COM(2010) 636)”.

2. Vastuvõetavus

Tunnistatud vastuvõetavaks 24. oktoobril 2014. Euroopa Komisjonil paluti anda teavet (kodukorra artikli 216 lõige 6).

3. Euroopa Komisjoni vastus, mis saadi 30. jaanuaril 2015

Üldine

Suur osa petitsiooni tekstist seisneb üldistes tähelepanekutes ja märkustes inimõiguste, võrdsuse ja puuetega inimeste diskrimineerimise kohta. Petitsiooni esitaja väitel on praegune Hispaania raudtee käitaja RENFE eitanud normide, õigusaktide või mis tahes kohustuse olemasolu rongide puuetega inimestele juurdepääsetavaks muutmise suhtes. Lisatud on ajaleheartikkel, milles märgitakse, et RENFE ei ole paigaldanud

tõsteplatvormi/platvormtõstukit liinile Irún–Brinkola. Kuupäeva ei ole märgitud ning petitsiooni esitaja ei esita rohkem mingeid üksikasju ega fakte.

Puuetega inimeste õigused

Euroopa Komisjon on täielikult pühendunud põhiõiguste kaitsele ja edendamisele ning puuetega inimeste olukorra parandamisele Euroopas. Jaanuaris 2011 ühines Euroopa Liit ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, nii et sellest sai ELi õigustiku lahutamatu osa. EL on kohustatud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni oma pädevuste raames järgima.

Puuetega inimesi käsitleva Euroopa strateegia 2010–2020 üks põhieesmärke on parandada füüsilise keskkonna, transpordi, teabe, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate ning -süsteemide (IKT) ja muude avalike ehitiste ja teenuste juurdepääsetavust, et tagada puuetega inimeste täielik kaasatus. ELi struktuurifondid (eeskätt Euroopa Regionaalarengu Fond) on olulised vahendid, mille abil on võimalik parandada olemasoleva hoonestatud keskkonna juurdepääsetavust. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmitöö perioodi 2014–2020 käsitlevas ühissätete määruses¹ nõutakse liikmesriikidelt ja Euroopa Komisjonilt asjakohaste meetmete võtmist selleks, et vältida programmide ettevalmistamise ja rakendamise ajal igasugust diskrimineerimist puude alusel, ning selleks, et võtta puuetega inimeste juurdepääsu aspekti arvesse kogu programmide ettevalmistamise ja rakendamise käigus. Korraldusasutused peavad kooskõlas kohaldatava õigusega tagama, et kõik tooted, kaubad, teenused ja taristud, mis on üldsusele avatud või mida üldsusele pakutakse ning mida kaasrahasatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest, iseäranis seoses füüsilise keskkonna, transpordi ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga, on kättesaadavad kõikidele kodanikele, sealhulgas puuetega inimestele, et aidata luua takistustevaba keskkond puuetega inimeste ja eakate jaoks.

Oluline on märkida, et Hispaania ratifitseeris ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja selle fakultatiivprotokollid 2007. aastal. Konventsiooni osalisriigina on Hispaania kohustatud kaitsma ja hoidma kõiki puuetega inimeste inimõigusi ja põhivabadusi, rakendades iseäranis „asjakohaseid meetmeid, et tagada puuetega inimestele teistega võrdsel alusel juurdepääs füüsilisele keskkonnale, transpordile, teabele ja suhtlusele, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatele ja -süsteemidele, ning muudele avalikele ehitistele ja teenustele nii linna- kui ka maapiirkondades” (vt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklit 9).

ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee võttis 11. aprillil 2014 vastu üldise märkuse nr 2², et muuta eespool nimetatud artikkel 9 veelgi selgemaks. Osalisriigid on kohustatud tagama juurdepääsetavust käsitlevate standardite range rakendamise abil puuetega inimeste juurdepääsuõiguse. Üldsusele mõeldud või avatud objektidele, ehitistele, kaupadele ja teenustele juurdepääsu takistavad tõkked tuleb kaotada järk-järgult ja süsteemselt ning, mis veelgi olulisem, pideva järelevalve all, et saavutada täielik juurdepääs. Õigusaktide vastuvõtmise ja nende rakendamise järelevalve vajadus on selge. Osalisriigid on kohustatud

¹ Määrus (EL) nr 1303/2013, ELT L 347, 20.12.2013, lk 320.

²

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en

vastu võtma ja kehtestama juurdepääsetavust käsitlevad riiklikud standardid ning teostama nende üle järelevalvet. Kui asjaomased õigusaktid puuduvad, tuleb esimese asjana vastu võtta sobiv õigusraamistik. Osalisriigid peaksid juurdepääsetavust käsitlevad õigusaktid põhjalikult läbi vaatama, et teha kindlaks õigusaktide ja rakendamise seotud puudused, jälgida neid ja nendega tegeleda.

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimise järel võib puuetega inimeste õiguste komitee võtta vastu ja arutada pöördumisi protokolli osalisriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt üksikisikutelt või üksikisikute rühmadelt, kes väidavad, et asjaomane osalisriik on rikkunud konventsiooni sätteid ja nemad on langenud selle ohvriks. Üks niisuguste pöördumiste vastuvõetavuse tingimusi on, et kõik kättesaadavad kodumaised õiguskaitsevahendid peavad olema ära proovitud.

Raudteetransport

ELi raudteetaristu juurdepääsetavust käsitletakse järgmistes õigusaktides:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1371/2007 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta;¹
- (kuni 31. detsembrini 2014) Komisjoni otsus 2008/164/EÜ, milles käsitletakse koostalitlusvõime tehnilist kirjeldust üleeuroopalises tava- ja kiirraudteesüsteemis seoses piiratud liikumisvõimega inimestega;²
- (alates 1. jaanuarist 2015) Komisjoni 18. novembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1300/2014, milles käsitletakse koostalitluse tehnilist kirjeldust seoses puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimestele juurdepääsuvõimaluste tagamisega Euroopa Liidu raudteesüsteemis.³

Määruse (EÜ) nr 1371/2007 eesmärk on tagada, et puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimestel on raudteetranspordi kasutamiseks teiste reisijatega võrdsed võimalused. Sellega seoses näeb määrus raudtee-ettevõtetele ette kohustuse kehtestada asjaomastele reisijatele mittediskrimineerivad juurdepääsueeskirjad, mis annaksid neile võrdsed õigused transpordile ja mille alusel ei oleks lubatud nende reisijate broneeringust või pileti väljastamisest keelduda muudel kui asjaomastes juurdepääsueeskirjades sätestatud põhjendustel, näiteks ohutuse huvides või sõidukite ehituse tõttu (artikkel 19). Määruse artiklite 22 ja 23 kohaselt peavad personaliga varustatud jaamade jaamaülemad ja raudtee-ettevõtted võimaldama piiratud liikumisvõimega reisijatele rongi pääsemisel ja rongist väljumisel tasuta abi. Määrus ei täpsusta, millisel kujul (kaldteed vms) seda abi tuleb võimaldada.

Määruse (EÜ) nr 1371/2007 artikli 2 kohaselt võivad liikmesriigid teha teatavate teenuste puhul erandi määruse teatavate osade kohaldamisest. Hispaania on teinud erandi artiklite 10, 21–24 ja 27 kohaldamise suhtes linna-, äärelinna- ja piirkondlikele teenustele. Artiklites 21–24 käsitletakse eeskätt raudteetransporditeenuste juurdepääsetavust, abi raudteejaamades ja rongides ning abi andmise tingimusi. See tähendab, et nimetatud teenuste puhul ei pea Hispaania raudtee-ettevõtted hetkel määruse sätteid kohaldama. Artiklite 21–24 ja artikli 27

¹ ELT L 315, 3.12.2007, lk 14–41.

² ELT L 64, 7.3.2008, lk 72.

³ ELT L 356, 12.12.2014, lk 110.

mittekohaldamise erandit on taotletud viieks aastaks ja seda luba võib pikendada kaks korda. Komisjon esitab 2015. aasta alguseks Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ELi liikmesriikides kehtestatud erandite kohta. Määruse (EÜ) nr 1371/2007 need artiklid, milles käsitletakse puuetega või piiratud liikumisvõimega inimeste transporti, kehtivad siiski Hispaania riigisisese pikamaatranspordi teenustele. Petitsiooni esitaja esitatud dokumentidest ei selgu, et nende teenuste puhul oleks ilmnenud probleeme abi andmisega määruse (EÜ) nr 1371/2007 alusel.

Määruse (EÜ) nr 1371/2007 artikli 28 kohaselt peavad raudtee-ettevõtjad kindlaks määrama teenuse kvaliteedistandardid, mis hõlmavad muu hulgas abi osutamist, ning esitama oma teenuste kvaliteedi tagamise kohta iga-aastaselt aruandeid. Hispaania raudtee-ettevõtja RENFE on avaldanud ERA veebisaidil aruanded 2011., 2012. ja 2013. aasta kohta¹. Raudteetranspordi juurdepääsetavuse kohta esitatud andmete alusel oli 2013. aastal pidev abi tagatud raudteevõrgustiku 68 jaamas ning eriabi 58 jaamas.

Piiratud liikumisvõimega isikute juurdepääsu käsitlevas koostalitluse tehnilises kirjelduses (KTK) nähakse ette tehnilised nõuded rongide ja jaamade juurdepääsetavuse kohta, et suurendada raudteetranspordi juurdepääsetavust puuetega ja piiratud liikumisvõimega isikute jaoks. See kehtib infrastruktuuri ja veeremi uuendamisele või ajakohastamisele alates komisjoni otsuse 2008/64/EÜ jõustumisest 1. juulil 2008. aastal. Piiratud liikumisvõimega isikute juurdepääsu käsitleva KTK läbivaadatud versioon, st komisjoni määrus 1300/2014, mis jõustub 1. jaanuaril 2015. aastal, hakkab kehtima kogu ELi raudteevõrgustikule. 2008. aasta otsus kehtis üksnes üleeuroopalisele transpordivõrgule, mis ei hõlma Irún–Brinkola liini, millele petitsiooni esitaja osutab. Igal juhul ei ole olemas nõuet paigaldada süsteemselt kõikidesse jaamadesse ratastoolis reisijate jaoks platvormtõstukid.

Samuti on praegune Hispaania raudtee-ettevõtte RENFE avaldanud 2010. aastal üldise juurdepääsetavuse kava. Kava hõlmab muu hulgas uute rongide ostmist ja olemasoleva veeremi kohandamist, eelkõige eeslinna- ja linnalähirongide puhul. See hõlmab ka selliseid liine nagu Irún–Brinkola. Ühtlasi osutab RENFE tasuta teenust „Atendo”, mis hõlmab abi andmist muu hulgas puuetega ja piiratud liikumisvõimega isikutele.

Järeldused

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, millega on ühinenud nii Hispaania kui ka EL, nõutakse võrdset juurdepääsu transpordile ja juurdepääsu takistavate tõkete kõrvaldamist. Nende kohustuste täitmist kontrollib ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee, võttes aluseks osalisriikide poolt puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 35 kohaselt esitatud perioodilised aruanded. Kontroll toimub osalisriikidega peetavate interaktiivsete dialoogide vormis nende esialgsete aruannete alusel. Kuni 2014. aasta septembrini sisaldavad kõik komitee lõppjäreldused nende aruannete kohta juurdepääsetavusega seotud soovitusi ning Hispaania ei ole mingil viisil erandiks.²

¹ https://eradis.era.europa.eu/interop_docs/ruSQPreports/search_results.aspx

² Hispaaniat puudutavate ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaste aruannete kohta leiab teavet aadressilt:
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=ESP&Lang=EN ;

Komitee 2011. aasta lõppjäreldused Hispaania esitatud aruande kohta on kättesaadavad

Transpordi valdkonnas kehtivad üleliidulised eeskirjad, mille puhul on arvesse võetud puuetega reisijate vajadusi, eelkõige raudteetranspordi vallas. Nende rakendamine on liikmesriikide, st antud juhul Hispaania ülesanne. Liidu ja siseriiklike õigusaktide puuduliku jõustamisega seotud küsimused tuleb tõstatada riiklikul tasandil. Kui siseriiklikud õiguskaitsevahendid on Hispaanias ammendatud, võib ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolliga kohaselt esitada kaebuse ÜRO puuetega inimeste õiguste komiteele.

Määruse (EÜ) nr 1371/2007 (rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta) kohaldamise puhul on Hispaania teinud teatavate siseriiklike raudteetransporditeenuste, st linna-, äärelinna- ja piirkondliku transpordi puhul erandi seoses teatavate artiklite kohaldamisega ja eelkõige seoses puuetega või piiratud liikumisvõimega reisijaid käsitlevate artiklitega. Määruse (EÜ) nr 1371/2007 kohaldamist liikmesriikides käsitleva uuringu raames Hispaania kohta koostatud juhtuuringu¹ andmetel ei paista kõnealuse määruse kohaldamisega Hispaanias – eriti seoses piiratud liikumisvõimega isikute abistamise nõuetega – ka märkimisväärsed probleeme olevat. Uuringus on märgitud, et siseriiklik õigus ja peamise riikliku raudteekäitaja klienditeeninduspoliitika on paljudes aspektides reisijate suhtes palju heldemad kui määrus nõuaks. Petitsioonis ei ole esitatud selget ja täpset teavet, mille alusel saaks komisjon alustada Hispaanias valitseva olukorra uurimist. Seetõttu tuleks reisijatel pöörduda kaebustega kõigepealt raudtee-ettevõtte ja/või pädeva riikliku täitevasutuse poole². Määruse (EÜ) nr 1371/2007 üldist kohaldamist Hispaanias käsitlev uus juhtuuring võidakse kaasata tulevasse kohaldamisuuringsse.

aadressil:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fESP%2fCO%2f1&Lang=en

¹ <http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/studies/doc/2012-07-evaluation-regulation-1371-2007.pdf>

²

http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/rail/doc/2007_1371_national_enforcement_bodies.pdf